

ДО ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У СФЕРІ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Григорій Петрович МАРОЩАК,

*аспірант Київського університету
інтелектуальної власності та права
<https://orcid.org/0009-0005-3004-8413>*

Сільське господарство як одна з ключових галузей національної економіки України відіграє виняткову роль у забезпеченні продовольчої безпеки, розвитку сільських територій, формуванні експортного потенціалу та підтриманні соціальної стабільності в державі. У цьому контексті підприємницька діяльність в аграрному секторі виступає не лише як форма господарювання, але й як рушійна сила модернізації галузі, впровадження інновацій, створення нових робочих місць та залучення інвестицій. Водночас така діяльність вимагає чіткого, прозорого та ефективного правового регулювання, яке забезпечує баланс між приватними інтересами аграрних підприємців та публічними потребами суспільства.

Правове забезпечення підприємницької діяльності у сфері сільського господарства є складною системою взаємодії норм різних галузей права, серед яких особливе місце посідає адміністративне право. Адміністративно-правовий інструментарій спрямований на формування правових умов для ведення аграрного бізнесу, визначення вимог до його суб'єктів, встановлення механізмів державного контролю, нагляду, дозвільної діяльності, а також врегулювання відносин між підприємцями й органами виконавчої влади. Саме в межах адміністративно-правового поля формуються основи державної аграрної політики, реалізується екологічне, санітарне, ветеринарне, земельне регулювання та запроваджується ліцензування окремих видів діяльності.

Реалізація права на підприємницьку діяльність можлива лише за умови наявності належного правового механізму, що забезпечує сприятливе середовище для вільного ведення бізнесу. Саме правове підґрунтя створює фундамент, на якому може розвиватися підприємництво, особливо в умовах соціально-економічної трансформації українського суспільства.

У зв'язку з цим надзвичайно актуальним є детальне вивчення існуючої нормативної бази, яка регулює підприємницьку діяльність в Україні. В Україні адміністративно-правова діяльність в аграрній сфері здійснюється через систему державного управління, яка забезпечує контроль за дотриманням законодавства, надає дозволи, ліцензії та інші документи для ведення підприємницької діяльності, а також здійснює нагляд за екологічними, санітарними та іншими нормами, що стосуються

сільського господарства. Адміністративно-правові акти сприяють тому, щоб аграрні підприємства не тільки дотримувалися законодавчих вимог, але й працювали в межах екологічних, економічних та соціальних стандартів, що є важливим для сталого розвитку галузі.

Однією з ключових функцій адміністративно-правового регулювання є забезпечення стабільності ринку, що є критично важливим для сільськогосподарського бізнесу, який піддається коливанням цін на продукцію, змінам кліматичних умов та іншим зовнішнім факторам. В Україні правові засади підприємницької діяльності у цій галузі визначені рядом законодавчих та підзаконних актів. Основоположним орієнтиром у цьому процесі виступає Конституція України — акт найвищої юридичної сили, який визначає загальні засади функціонування правової системи, в тому числі й у сфері господарювання. Зокрема, ст. 42 Основного Закону проголошує, що кожному гарантується право на здійснення підприємницької діяльності, за умови, що така діяльність не суперечить чинному законодавству. Крім того, конституційне положення акцентує увагу на важливості захисту конкуренції у підприємницькому середовищі. Забороняється зловживання монопольним становищем, штучне обмеження конкуренції, а також недобросовісна конкуренція, що має на меті спотворення ринкових умов. Аналізуючи закони України, можемо виділити Земельний кодекс України, Закон України «Про сільське господарство», «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», «Про фермерське господарство», «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань», «Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності», «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність», «Про державну підтримку сільського господарства України» та ряд інших.

Окрім того, важливе значення мають підзаконні адміністративно-правові акти, як то постанови, накази, розпорядження. Вони виступають не тільки як регулятори діяльності підприємств, а й як інструменти державної підтримки аграрного бізнесу, забезпечуючи доступ до фінансування, субсидій та інших видів підтримки.

Наприклад, Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки, затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695, окреслює стратегічні орієнтири для регіональної політики, визначає функціональні напрями діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади та забезпечує координацію з іншими державними політиками у сфері територіального розвитку [1].

В умовах воєнного стану правові засади підприємницької діяльності у сфері сільського господарства набувають особливого значення, адже зростає потреба в оперативному забезпеченні аграрного сектору необхідними товарами, роботами та послугами. Одним із ключових інструментів адміністративно-правового регулювання в цій сфері стала постанова Кабінету Міністрів України від 12 жовтня 2022 р. № 1178

«Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування» [2].

Аналізуючи місце адміністративно-правового регулювання серед інших засад підприємницької діяльності у сільському господарстві, можна зробити висновок, що це регулювання виступає важливим механізмом для балансування інтересів держави, підприємців та громади. Воно дозволяє державним органам ефективно регулювати діяльність агропідприємств, забезпечувати їх відповідність вимогам екологічної безпеки, санітарії та іншої нормативної бази, а також виступати гарантом прав підприємців у боротьбі з надмірними адміністративними бар'єрами, корупцією та бюрократією.

Незважаючи на значний розвиток правової бази підприємницької діяльності в аграрній сфері, необхідно зазначити, що існують певні проблеми та виклики, з якими стикаються підприємці. Це, зокрема, проблеми доступу до земельних ресурсів, складнощі з отриманням державної підтримки, а також потреба у подальшому вдосконаленні нормативно-правового регулювання в умовах європейської інтеграції та глобалізації ринку. Адміністративно-правові норми мають бути адаптовані до змінюваних умов, а також до потреб аграрних підприємств, зокрема, шляхом спрощення процедур, зниження адміністративних бар'єрів та запровадження інноваційних форм державної підтримки.

Таким чином, правові засади підприємницької діяльності у сільському господарстві України включають важливі елементи адміністративно-правового регулювання, яке забезпечує необхідну правову основу для розвитку аграрного бізнесу, створює умови для сталого економічного зростання та підвищення соціальної стабільності в сільській місцевості.

Список використаних джерел:

1. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки. Постановою Кабінету Міністрів України від 05.08.2020 № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>

2. Про затвердження особливостей здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених Законом України «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні та протягом 90 днів з дня його припинення або скасування: Постанова Каб. Міністрів України від 12.10.2022 № 1178: станом на 17 квіт. 2025 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1178-2022-п#Text>